

Varhaiskasvatuksen kielitietoisen pedagogiikan uusimpia materiaaleja

Maria Tyrer

Syksy 2022

Tänään

- Kielitietoisen pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa (KieliPeda) -työväline
- Kielten vertailu kielitietoisen pedagogiikan tukena (KieliVertailu) -työväline
- Iso ja Pieni – Talven arvoitus -kuvakirja
- Kielitietoiset kuvakortit

Kielitietoisen pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa

KieliPeda-työväline

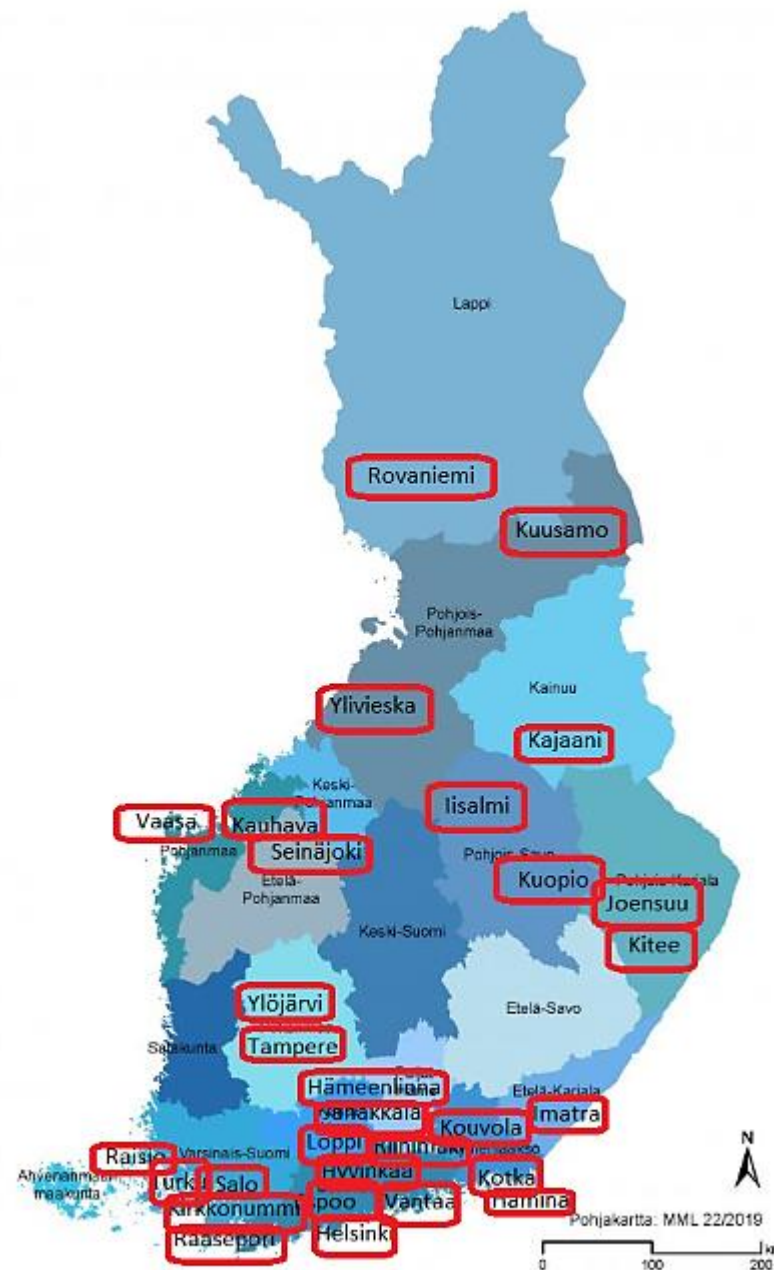
Miten työväline kehitettiin?

- REIMARI-verkostossa syntynyt idea 2018
- 2019 Turun yliopiston OKL:n Opettajana monikielisessä ja -kulttuurisessa yhteiskunnassa -hanke
 - Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama
 - Professori Heidi Harju-Luukkainen vetäjäksi
- 2019–2020 kevättalvella työvälineen pilotointi 27 kunnassa
- 2020 keväällä kehitystyön viimeistely osana Turun yliopiston OKL:n Moninainen opetus ja varhaiskasvatus -hanketta
 - Opetushallituksen rahoittama

Pilotointi (15.10.2019–29.2.2020)

- Kokeiluun ilmoittautui mukaan **30** kuntaa eri puolelta Suomea.
- Espoo, Hamina, Helsinki, Hyvinkää, Hämeenlinna, Iisalmi, Imatra, Janakkala, Joensuu, Kajaani, Kauhava, Kirkkonummi, Kitee, Kotka, Kouvola, Kuopio, Kuusamo, Loppi, Raasepori, Raisio, Riihimäki, Rovaniemi, Salo, Seinäjoki, Tampere, Turku, Vaasa, Vantaa, Ylivieska ja Ylöjärvi

Käyttäjäkokemuskysely

- Kyselyyn vastasi yhteensä 267 varhaiskasvatuksen ammattilaista 27 eri kunnasta.

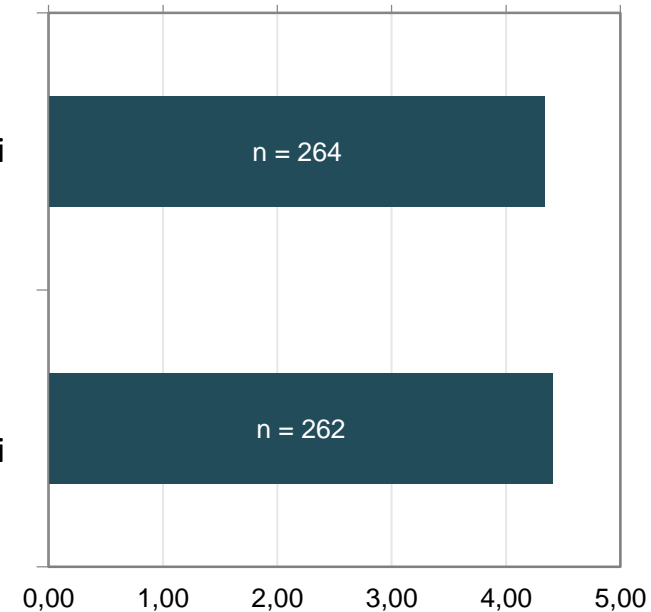

Kuinka hyödylliseksi koit arviointityövälineen käytön asteikolla 1 erittäin hyödytön – 5 erittäin hyödyllinen?

Kuinka hyödyllisenä koet
arviointivälineistön oman työsi
kannalta

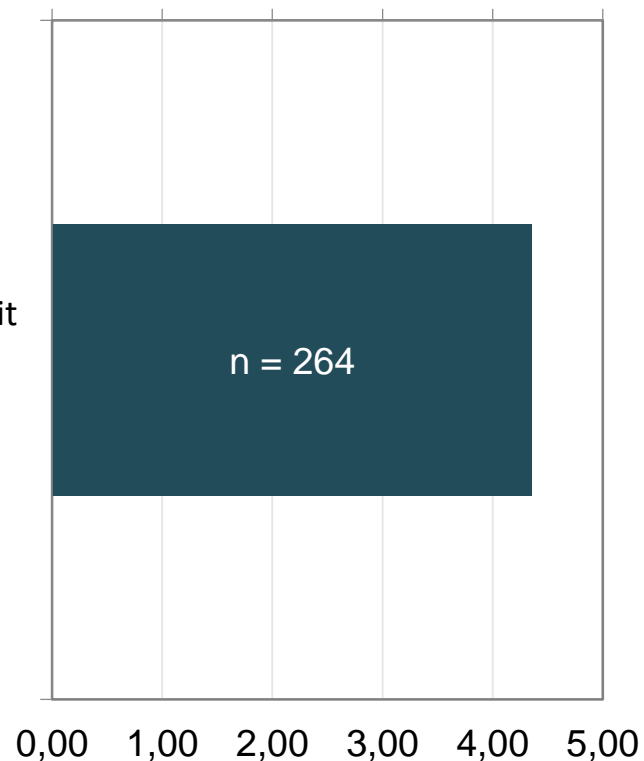
Kuinka hyödyllisenä koet
arviointivälineistön kunnassasi

Kuinka todennäköisesti käyttäisit
arviointityövälinettä työssäsi asteikolla
1 erittäin epätodennäköisesti – 5 erittäin
todennäköisesti?

Kuinka todennäköisesti käyttäisit
arviointityövälinettä omassa
työssäsi?

Poimintoja palautteesta

- Kiitos, että olette laatineet selkeän ja sopivan pituisen arviointityövälineen, joka ottaa huomioon monipuolisesti kielen kehittymisen eri osa-alueet.
- Kiitos työkalun kehittäjille, tarpeeseen tulee!
- Todella hyvä arviointimenetelmä ja uuden vasun mukainen. **Arjen hyvä työväline.**
- Tämä on erittäin tärkeä työväline, jota olen työssäni kaivannut monesti. Kiitos!
- Arviointityöväline on mielestäni helppokäyttöinen ja se antaa hyvin tietoa lapsen kielitaidon kehittymisestä. Arviointityövälineen käyttö ei vie myöskään liikaa aikaa ja se on hyvä työväline myös vasu- ja leops-asiakirjojen laatimiseen.
- Kokonaisuutena mielestäni hyvä arviointipaketti. Hienoa, että kielen kehittyminen huomioidaan arvioinnissa monesta eri näkökulmasta.
- Mielestäni ohjekirjanen on selkeä ja konkreettinen.
- Kiitän ja tulen kyllä käyttämään monikielisten lasten kanssa ja **varsinkin iloitsen vanhempien osuudesta.**

Kielitietoisen pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa eli KieliPeda-työväline

Opetus- ja kulttuuriministeriö

- OSIO 1: Kielitietoisen oppimisympäristön arviointi
- OSIO 2: Monikielisen lapsen kielimaailman tarkastelu
- OSIO 3: Monikielisen lapsen suomen kielen taitojen seuranta

Kielitietoisen pedagogiikan kehittäminen varhaiskasvatuksessa
HELPEÄ TYÖVÄLINE

Osio 1
Kielitietoisen oppimisympäristön arviointi

Osio 2
Monikielisen lapsen kielimaailman tarkastelu

Osio 3
Monikielisen lapsen suomen kielen taitojen seuranta

Kielitietoisuus on arvokas ja merkittävä osa lapsen kasvatusta. Kielitietoisuus tarkoittaa sitä, että lapsi ymmärtää kielin ja kulttuurien roolia yhteiskunnassa ja oppii arvostamaan kielien ja kulttuurien monimuotoisuutta. Kielitietoisuus on keskeinen osa kielitietoisen pedagogiikan kehittämistä.

Kielitietoisuus on arvokas ja merkittävä osa lapsen kasvatusta. Kielitietoisuus tarkoittaa sitä, että lapsi ymmärtää kielin ja kulttuurien roolia yhteiskunnassa ja oppii arvostamaan kielien ja kulttuurien monimuotoisuutta. Kielitietoisuus on keskeinen osa kielitietoisen pedagogiikan kehittämistä.

Kielitietoisuus on arvokas ja merkittävä osa lapsen kasvatusta. Kielitietoisuus tarkoittaa sitä, että lapsi ymmärtää kielin ja kulttuurien roolia yhteiskunnassa ja oppii arvostamaan kielien ja kulttuurien monimuotoisuutta. Kielitietoisuus on keskeinen osa kielitietoisen pedagogiikan kehittämistä.

Kielitietoisuus on arvokas ja merkittävä osa lapsen kasvatusta. Kielitietoisuus tarkoittaa sitä, että lapsi ymmärtää kielin ja kulttuurien roolia yhteiskunnassa ja oppii arvostamaan kielien ja kulttuurien monimuotoisuutta. Kielitietoisuus on keskeinen osa kielitietoisen pedagogiikan kehittämistä.

Voit kuunnella lisää KieliPeda-työvälineestä

- KieliPeda-työvälineen sekä käyttöönottokoulutusvideot löydät verkkosivuilta www.utu.fi/kieku.

Kieliä vertailemalla kohti taitavampaa kielitietoista pedagogiikkaa!

Maria Tyrer

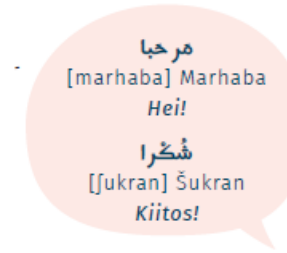
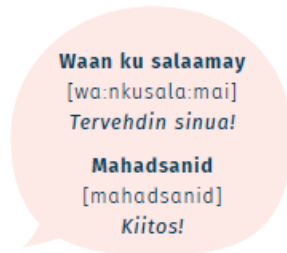
Syksy 2022

TURUN
YLIOPISTO

Orientoidutaan puhutun kielen oppimiseen

- Kirjoita chatiin omat ensikielesi
- Kuinka moni on opiskellut jotain toista kieltä?
- Olivatko jotkin tietyt sanat sinulle vaikeita lausua?

Vastaukset kysymyksiin löydät verkkosivuilta www.utu.fi/kielivertailu

Asiantuntijapuheenvuorot

- Professori Maija S. Peltola: Miksi fonetiikka on tärkeää kielen oppimisessa?
- Professori Matti Miestamo: Kielten vertailusta
- Professori Minna Huotilainen: Pienen lapsen aivot ovat virittyneet oppimaan kieltä
- Yliopistonlehtori Heini Lehtonen: Monikielinen pedagogiikka
- Tutkijatohtori Mari Honko: Kielitietoisuus ja monikielisyys varhaiskasvatuksessa

Käyttöönottokoulutusvideot

1. Johdatus äänteiden maailmaan KieliVertailu-työvälineen avulla
2. Miksi minun kannattaa käyttää KieliVertailu-työvälinettä?
3. Mitä tietoa tarvitsen lapsen kielestä voidakseni tukea suomen kielen oppimista?
4. Miten voin hyödyntää KieliVertailu-työvälineen harjoituspaketin pelejä ja leikkejä?

Kieltenvälinen vertailu varhaiskasvatuksen kielitietoisen pedagogiikan kehittämisessä

KieliVertailu-työväline

- Työväline koostuu kahdesta kirjasta:
 - 1) eri kieliä vertailevasta oppaasta
 - 2) harjoituspaketista, joka sisältää valmiita harjoitteita suomen kielen äänteiden harjoitteluun.
- Toteutetaan verkkojulkaisuna
- Verkkosivu: www.utu.fi/kielivertailu

KieliVertailu-opas

- Fonetikan ja äänteiden oppimisen teoriaa
- Suomen kielen ominaispiirteet lyhyesti (äänteellinen näkökulma)
- Lyhyt esittely 11 suomessa yleisesti puhutusta kielestä: albania, arabia, kurdi (sorani), somali, mandariinikiina, thai, turkki, venäjä, vietnam, viro ja ukraina
- Kieliä vertaillaan suomeen äänteellisen oppimisen näkökulmasta
- Opas luo pohjan kielten foneettiselle tarkastelulle sekä ohjaa henkilöstöä omien kielivertailujen tekemiseen
 - Lisää kielitietoisuutta

KieliVertailu-harjoituspaketti

- Sisältää 12 suomen kielen äänteiden harjoituskokonaisuutta
- Harjoitukset keskittyvät suomen äänteisiin, jotka todennäköisimmin vaativat harjoittelua
 - Esim. vokaalit /y/, /æ/ ja /ø/, diftongit, kestoerot, pitkät konsonantit
- Tarjoaa valmiita harjoituksia materiaaleineen suomen kielen suulliseen harjoitteluun monikielisessä ympäristössä varhaiskasvatuksessa
- Harjoittelun tavoitteena on ymmärretyksi tuleminen ja ymmärtäminen eli riittävä kielitaito

Sisällys

LUKIJALLE.....	5	8 HYÖRIN PYÖRIN.....	70
1 ÄÄNNERALLI.....	6	Harjoitellaan äänneitä /y, æ, ø/ eli Y, Ä ja Ö sekä diftongia /yø/ eli YÖ	
Harjoitellaan eri äänneiden tunnistamista ja tuottamista		9 MUUN JA MYYN METSÄRETKI, MAAN JA MÄÄN PULKKAMÄKIRETKI SEKÄ MOON JA MÖÖN KALARETKI -TARINAT.....	74
2 ÄÄNNEJUMPPAA SUOMEN VOKAALEILLA.....	8	Harjoitellaan äänneparien /u-y/, /ɑ-æ/ ja /u-o/ eli I-Y, E-Ö, A-Ä ja U-O	
Harjoitellaan tunnistamaan ja ääntämään äännepareja /i-y/, /e-ø/, /ɑ-æ/ ja /u-o/ eli I-Y, E-Ö, A-Ä ja U-O		A) Muun ja Myyn metsäretki.....	77
3 PAPUKAIJAHARJOITUKSET.....	11	B) Maan ja Mään pulkkamäkiretki.....	85
A) Johdanto papukaijaharjoituksiin.....	11	C) Moon ja Möön kalaretki.....	93
B) Papukaijan nokkaisu.....	12	Harjoitellaan diftongien erottelua	
C) Papukaija matkii peikkokieltä.....	23	10 PITKÄNÄ VAI PÄTKÄNÄ? - ELÄINTEN LOIKKARATA.....	102
Harjoitellaan äänneiden /y, æ, ø/ eli Y, Ä ja Ö erottelua		Opetellaan tunnistamaan vokaalien kestoeroja	
D) Papukaija sanapoliisina.....	29	11 PITKÄNÄ VAI PÄTKÄNÄ? - HYPPYRATA SANOILLA.....	126
Opitaan huomaamaan hienovaraisia äänne-eroja		Harjoitellaan vokaalien kestoerojen tunnistamista sanoilla	
4 ÄÄNNESALAPOLIISIT.....	39	12 PELASTA PRINSSI AFFE -LAUTAPELI.....	139
Tunnistetaan pitkiä ja lyhyitä äänneitä /y, æ, ø/ eli Y, Ä ja Ö		Harjoitellaan pitkien konsonanttien tunnistamista ja ääntämistä	
5 HÄLYTYSAJONEUVOT LIIKKEELLÄ.....	57	LÄHTEET.....	152
Äännetään pitkiä äänneitä /y:/, /æ:/ ja /ø:/ eli YY, ÄÄ ja ÖÖ		LISÄKIRJALLISUUS.....	152
6 TANKATAAN ÄÄNTEITÄ.....	61	TEKIJÄT.....	153
Harjoitellaan pitkiä ja lyhyitä äänneitä /y-y:/, /æ-æ:/ ja /ø-ø:/ eli Y-YY, Ä-ÄÄ ja Ö-ÖÖ			
7 PIHASANADOMINO.....	63		
Harjoitellaan äänneitä /y, æ, ø/ eli Y, Ä ja Ö			

Tule mukaan harjoittelemaan suomen kielen äänneitä Papukaijan, metsänpeikkojen, Muun ja Myyn sekä monien muiden innostavien hahmojen kanssa! Vai lähtisitkö sittenkin mieluummin ajelemaan äännerallia tai pomppimaan eläinten loikkaradalle?

Käytin kesän lopulla enimmäkseen opasta valmistautumisessa vasu - keskusteluihin yhteistyössä ryhmän opettajan kanssa. Tutkimme lapsen äidinkieltä ja suomen kieltä, miten lapsen suomen kielen oppiminen on kehittynyt ja millaisia kohtia kielitaidossa nyt harjoitellaan. Oppaan kautta saimme lisää vinkkejä mitä voimme kysyä vanhemmilta keskustelussa.

Muodostin ryhmiä lasten suomenkielen taitotason mukaan. Jos päiväkotiryhmissä oli yksittäisiä vieraskielisiä lapsia niin silloin muodostamassani ryhmässä oli mukana myös suomenkielisiä lapsia.

Papukaija sanapoliisina - harjoituksessa lapsi opetti papukaijalle ko. sanat myös äidinkielellään. Se oli lapsista hauskaa.

Hälytysajoneuvot liikkeellä oli toimiva. Lapset olivat kiinnostuneita kuvista ja materiaalia pystyi käyttämään monipuolisesti. Katselimme kuvia ja teimme ääniteitä, mutta käytimme näitä myös jumpassa ja ulkona. Leikkiratit käteen ja ajoneuvot liikkeelle.

Papukaija salapoliisina. Epäilin, että lapset eivät kiinnostu laminoidusta papukaijasta, mutta toisin kävi. Muutin hieman ääntäni, kun puhuin papukaijana ja lapset olivat hyvin innoissaan. He eivät puhuneet minulle vaan juttelivat papukaijalle ja halusivat kertoa hänelle erilaisia asioita. Erityisesti 3-4 vuotiailla koko ryhmän lapset olivat kiinnostuneita tästä harjoituksesta

Äännesalapoliisit ja tankataan ääniteitä: lapset keskittyivät hyvin kuuntelemaan ja selkeästi tupla vokaalit olivat joillekin haastavia.

Dominopeliin lapset ihastuivat ja sitä on pelattu koko kevät; peli on nopeasti käyttöön otettavissa, lapsia kiinnostava ja toimii isommallakin ryhmällä

Omassa ryhmässä lapset pitivät hyppyrata sanoilla tehtävän kuvista. Leikimme tehtävää niin, että näytin kuvat, sanoimme sanat, sitten nostin toisen kortin ja kysyin esim. onko tässä uni vai uuni. Lapsia sai pitää arvaamansa kuvakortin. Huomattiin eskareiden kanssa miten tärkeää on, onko äänne pitkä vai lyhyt.

Tekijät

Toimituskunta

Juli-Anna Aerila
Marjaana Gyekye
Katja Haapanen
Niina Kekki
Kimmo U. Peltola
Maija S. Peltola
Inkeri Ruokonen
Nina Thurin
Maria Tyrer

Tekijät

Hanna Aapro-seittonen
Johanna af Björkstén
Marja Ahonen
Irene Altundas
Velliika Belausova
Tiia Elomaa
Katariina Elomaa
Johanna Forss-Lähdesmäki
Mari Frilund
Marjaana Gyekye
Riitta Hakkarainen
Soili Hietaniemi
Terhi Hyvärinen
Virpi Hämäläinen
Merja Ijäs
Elina Järvelä
Irmeli Järvinen
Ranja Karakus
Jaana Kastikainen
Auli Kauhanen-Salomäki
Riikka Kauranen
Hannele Kontsas-Vähäsilta

Taija Korhonen
Maria Korhonen
Minna Lehtivuori-Ahonen
Kirsi-Marja Lehtovirta
Jessica Maaninka Ek
Laakso Meri
Heidi Naukkarinen
Niina Nevalainen-Pohjala
Veera Niskanen
Maiju Peri
Teija Pykkänen
Pia Riihimäki
Tuija Ruonala
Ulla-Mari Ruponen
Mia Satukangas
Anton Silvi
Veera Suikkari
Maria Sundgren
Jenni Suokas
Nina Thurin
Riikka Tidenberg
Pirjo-Riitta Varjo
Katri Varjonen

Linda Vähäkangas
Tuija Vähätiitto

Grafiikka

Aino Huhtaniemi

Kuvitus

Jane Peltoniemi

Taitto

Pia Sonck-Koota

Kieliasiantuntijat

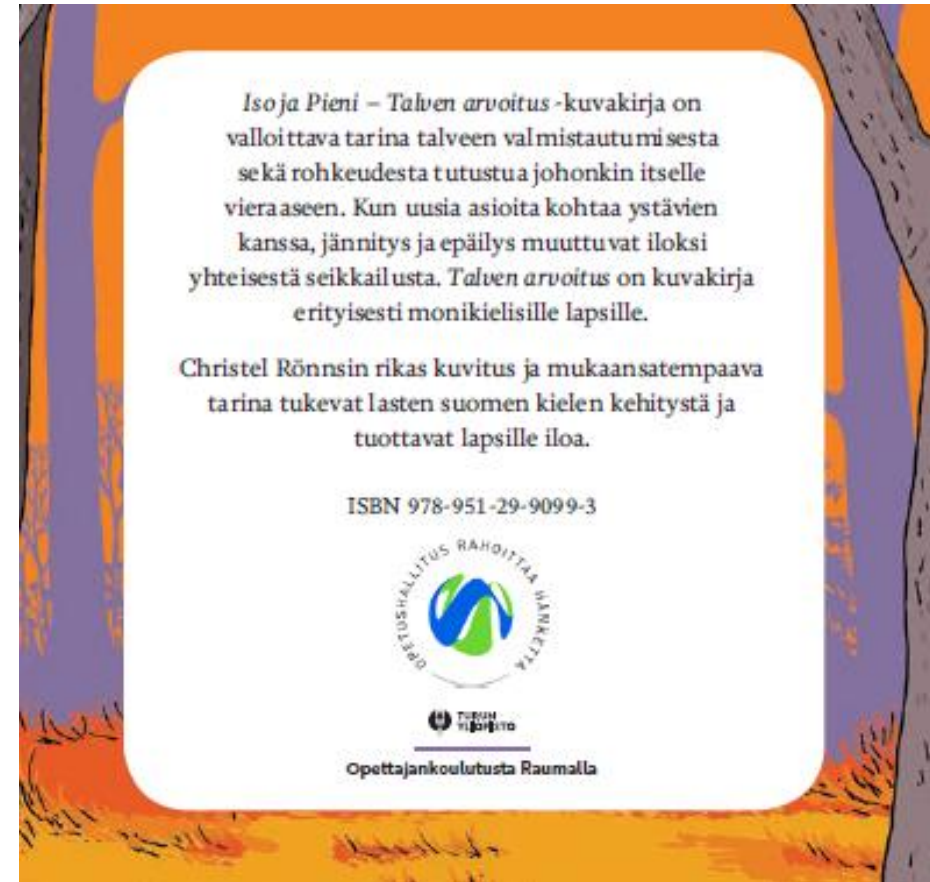
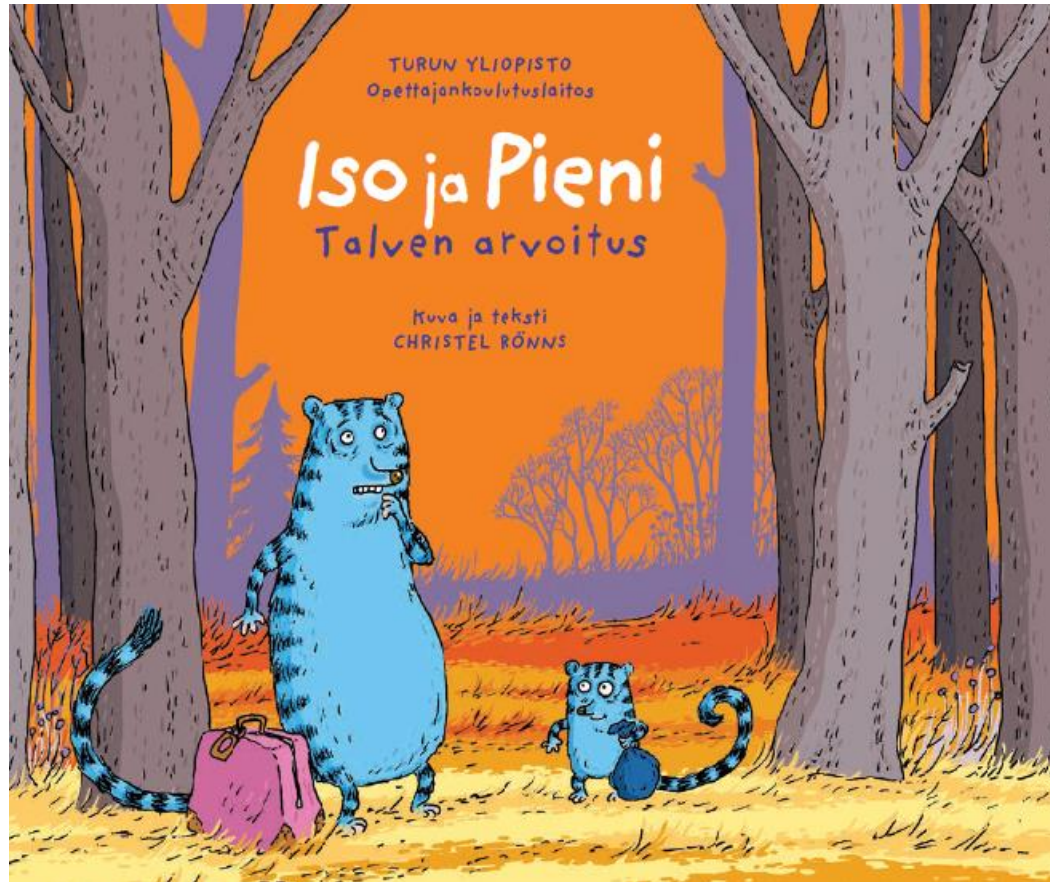
Liban Ali Hersi (somal)
Maija Belliard (viro)
Le Thi My Dung (vietnam)
Bujar Berisha (albania)
Sixin Gao (mandariiniikiina)
Noor Hadi (arabia)
Hanna Holttinen (mandariiniikiina)
Samran Khezri (kurdi, sorani)
Hatice Kütük (turkki)
Larisa Leisiö (venäjä)
Bongkot Yimmongkhon (thai)
Päivi Saurio (ukraina)

Kielivertailu-työvälineen löydät maksutta verkosta

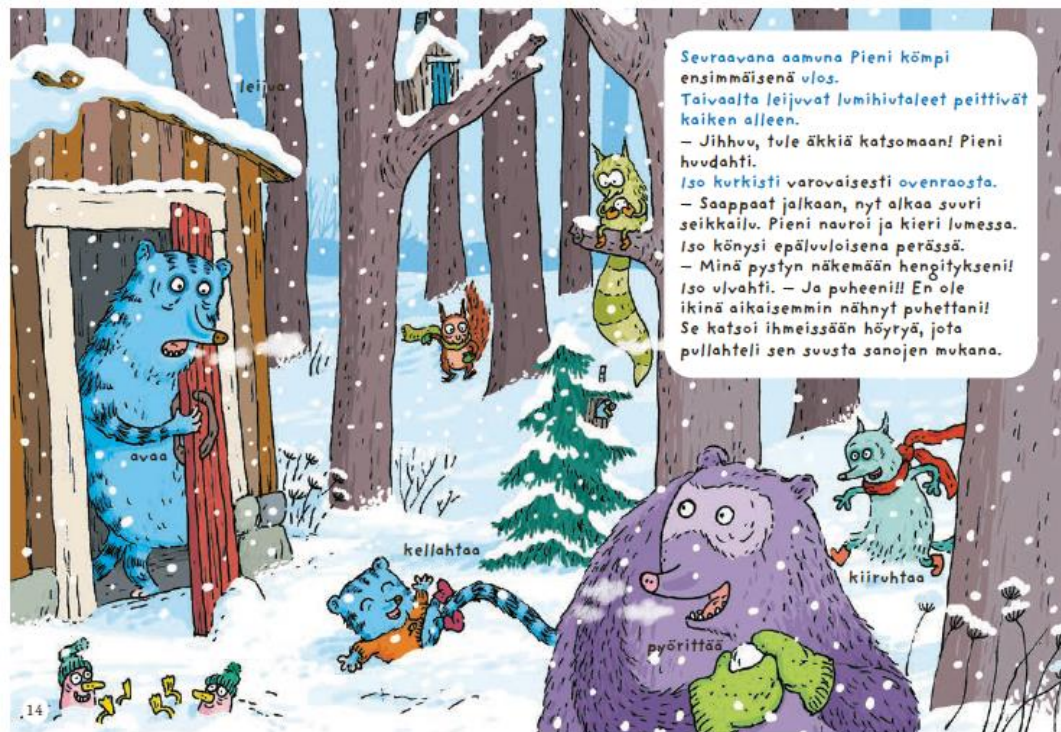
- www.utu.fi/kielivertailu

Iso ja Pieni – Talven arvoitus

Lastenkirjamaistainen

Kuva ja teksti Christel Rönns. Luonnos lastenkirjasta.

Iso ja Pieni – Talven arvoitus -kuvakirja

- Kirjan saa ladattua osoitteesta: www.utu.fi/kielivertailu.

[LASTENKIRJA ISO JA PIENI – TALVEN ARVOITUS \(pdf\)](#)

[KUVAKORTIT \(pdf\)](#)

[KUUNTELE ESIPUHE](#)

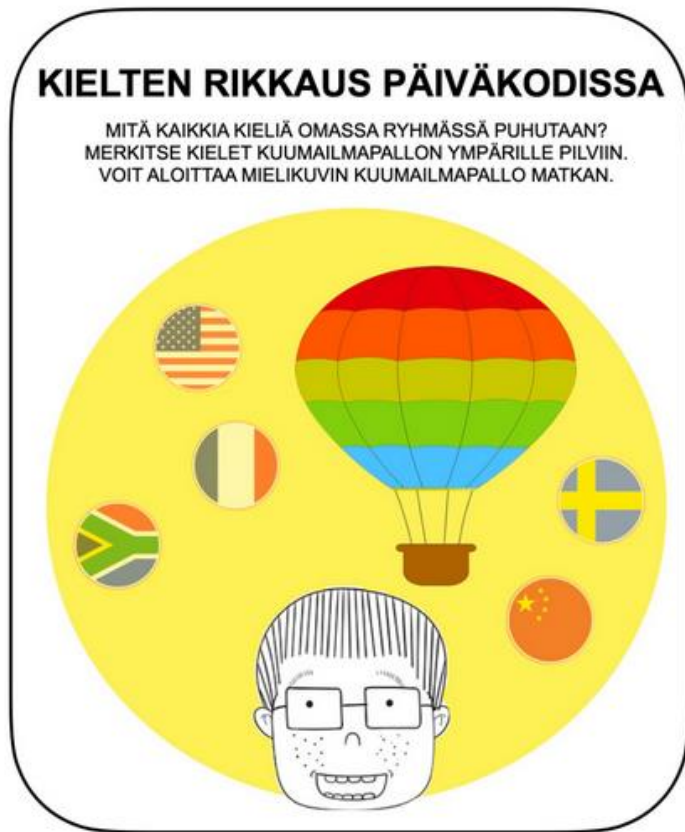
[KUUNTELE ÄÄNIKIRJA](#)

[KUUNTELE ÄÄNIKIRJAN LYHYT VERSIO](#)

[KUUNTELE TALVEN ARVOITUS -LAULU](#)

[TALVEN ARVOITUS -LAULUN NUOTIT \(pdf\)](#)

Kielitietoisuus vinkkikortit (tulossa 2024)

Kuva ja teksti Marjaana Korpi. Luonnos tulevista kielitietoisista vinkkikorteista.

Mitä uutta opit? Mitä otat mukaasi? Mitä haluaisit vielä kysyä?

Kiitos!

- Koordinaattori
Maria Tyrer
maria.tyrer@utu.fi
- Verkkosivut:
www.utu.fi/kieku ja www.utu.fi/kielivertailu
- Facebook:
<https://www.facebook.com/CSLRResearch/>

Antoisia hetkiä
kielitietoisten materiaalien
käytön parissa!

